

USPOREDBA STANJA PROBLEMATIKE DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ I EUROPI (PREMA PODACIMA IZ 2015.)

Usporedba stanja problematike droga u Republici Hrvatskoj i Europi temelji se na podacima iz Izvješća o provedbi Nacionalne strategije i Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe droga u 2015., Europskom izvješću o drogama 2017., Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti od drogama (EMCDDA) (podatci za 2015.), FONTE sustavu EMCDDA-a, Istraživačkom izvješću o zlouporabi sredstava ovisnosti u općoj populaciji Republike Hrvatske te Izvješću o Europskom istraživanju o pušenju, alkoholu i drogama među učenicima (ESPAD) za 2015. U tekstu se obrađuju podaci koji se odnose na 2015. godinu budući da zbog standardiziranog izvještajnog ciklusa, EMCDDA u 2016. godini analizira podatke koje su nacionalne informacijske jedinice dostavile tijekom 2016. za 2015. godinu.

Ponuda droga i tržište

Kanabis je najčešće zaplijenjivana droga s obzirom da više od tri četvrtine zapljena u Europi otpada na tu drogu (72%), što odražava i relativno visoku prevalenciju njegove uporabe. Proizvodi od kanabisa čine najveći udio (38%) na ilegalnom maloprodajnom tržištu droga u Europi. Španjolska, kao glavna točka ulaska kanabis smole proizvedene u Maroku, prijavila je 70% ukupne količine zaplijenjene tvari u Europi. *Heroin* je najčešće konzumirani opijat na tržištu Europske unije s procijenjenom maloprodajnom vrijednošću od 6,8 milijardi eura. Afganistan je i dalje najveći svjetski proizvođač opijuma, a pretpostavlja se da je većina heroina zaplijenjenog u Europi, proizvedena upravo u Afganistanu ili u susjednim državama, Iranu ili Pakistanu.

Kokain je na drugom mjestu po broju zapljena (9%). Manji udio čine amfetamini (5%), heroin (5%) i MDMA (2%). Više od 60% svih zaplijenjenih količina u Europskoj uniji u 2015. godini, prijavile su tri države (Španjolska, Francuska i Ujedinjeno Kraljevstvo). Glavni ilegalni stimulansi u Europi odnose se na kokain, amfetamine, metamfetamine i MDMA. Maloprodajna vrijednost tržišta *stimulansa* u Europi procjenjuje se između 6,3 i 10,2 milijardi eura.

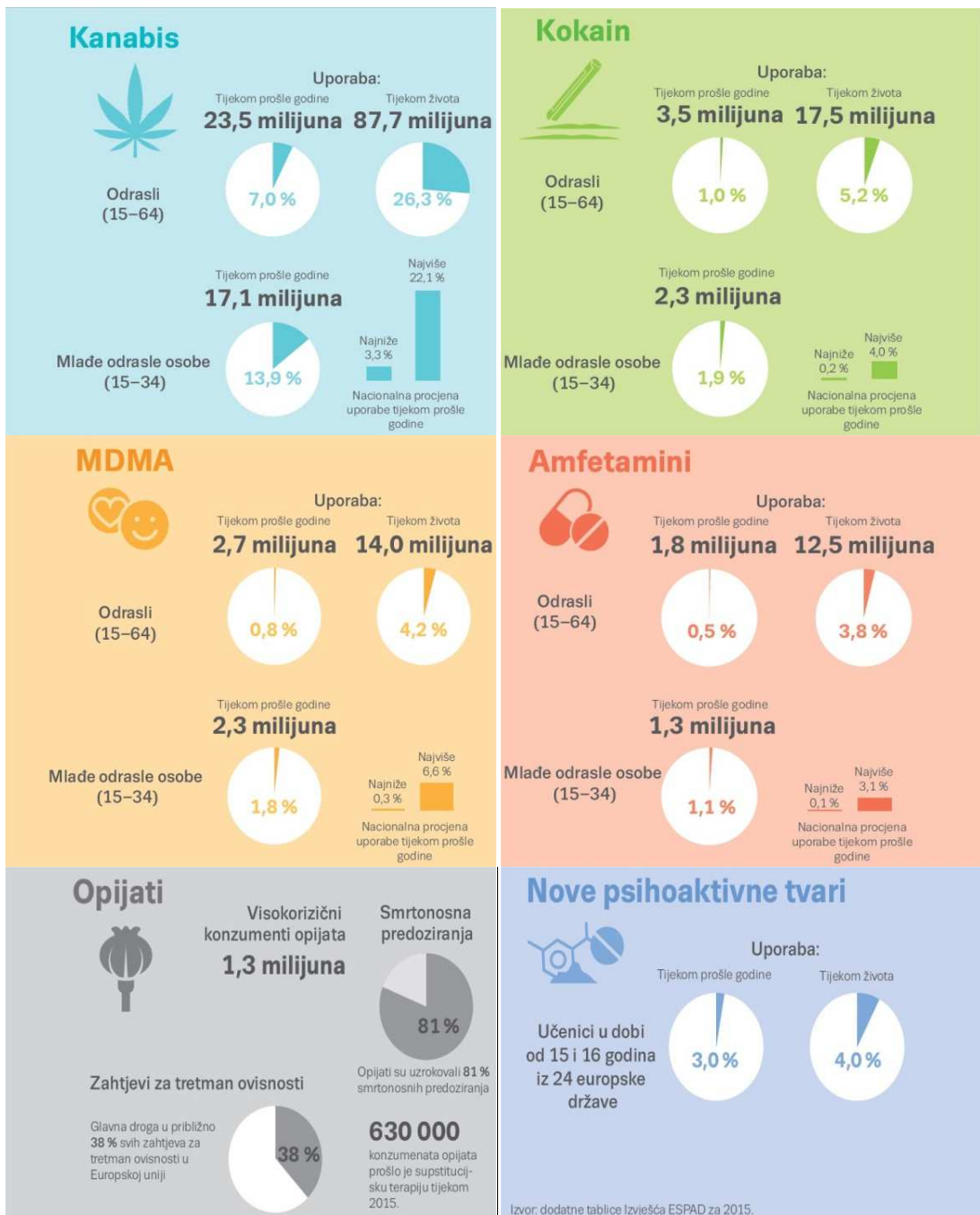
Kokain je najčešće zaplijenjen stimulans u mnogim zapadnim i južnim državama EU, dok su zapljene amfetamina najčešće u Češkoj, Latviji, Litvi i Slovačkoj. Stimulans *MDMA* najčešće se zaplijenjuje u Hrvatskoj, Rumunjskoj i Turskoj.

U Republici Hrvatskoj je u 2015. godini ostvareno ukupno 8.921 zapljena svih vrsta droga što je smanjenje za 2.7% (245 zapljene) u odnosu na broj zapljene u 2014. godini (9.166). Gledajući broj zapljene s obzirom na vrstu droga, usporedno s 2014. godinom, bilježi se porast zapljene svih vrsta droga osim marihuane gdje se bilježi značajan pad. Višestruki porast zaplijenjenih količina droga u odnosu na prethodnu godinu ostvaren je kod hašiša, heroina i metadona dok je značajan porast prisutan kod kokaina. Količina zaplijenjene marihuane u 2015. godinu je 75,7% manja nego u 2014. godini.

Prema podacima EU Sustava ranog upozoravanja u slučaju pojave *novih psihoaktivnih tvari*, do kraja 2016. godine, EMCDDA je pratio više od 650 novih psihoaktivnih tvari. Više od 70% novih psihoaktivnih tvari koje su otkrivene putem europskog sustava praćenja, proizvedene su u posljednjih 5 godina. U 2015. godini otkrivena je 101 nova droga, dok je u 2016. otkriveno 66 novih spojeva. Tijekom 2015. godine prijavljeno je 80 000 zapljene novih droga, odnosno dvostruko više od broja prijavljenog u 2014. godini.

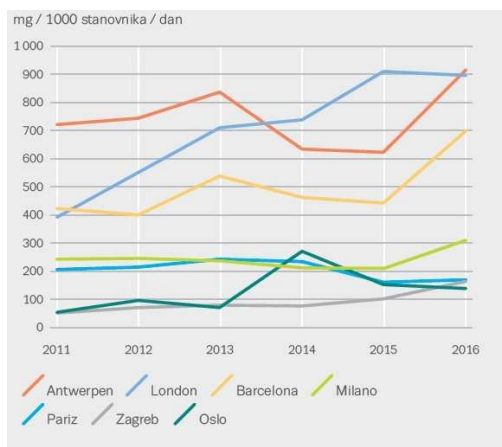
Sintetski katinoni i sintetski kanabinoidi zajedno su činili više od 60 % svih zapljene novih droga u 2015. godini. Sintetski katinoni su nove psihoaktivne tvari koje su se najčešće zaplijenjivale u 2015. godini s gotovo jednom trećinom ukupne zapljene novih droga. U odnosu na prethodnu godinu, u 2015. su zabilježena i povećanja zaplijenjene količine sintetskih kanabinoida i novih opijata. Tijekom 2015. godine prijavljeno je gotovo 7000 više zapljene u odnosu na prethodnu godinu. Tijekom 2015., u okviru Sustava ranog upozoravanja u Republici Hrvatskoj, identificirano je 19 novih psihoaktivnih tvari od kojih su najzastupljenija skupina bili sintetski kanabinoidi.

Prevalencija i trendovi uporabe droga

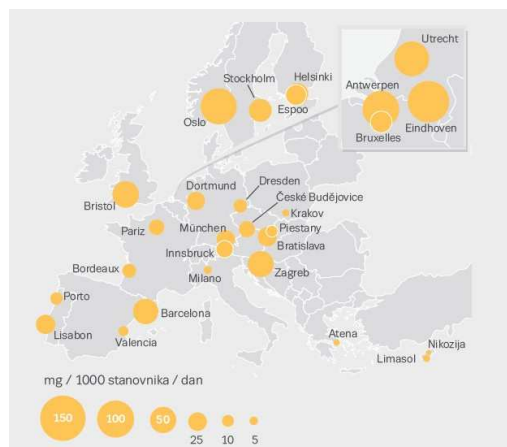
Izvor: Europsko izvješće o drogama 2017., EMCDDA

- *Tragovi kokaina u otpadnim vodama u odabranim europskim gradovima*

Izvor: Europsko izvješće o drogama 2017., EMCDDA

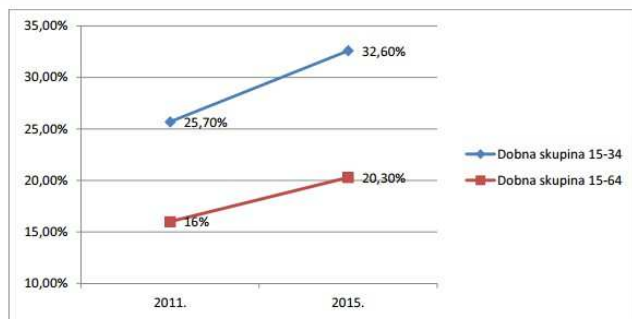
- *Tragovi MDMA u otpadnim vodama u odabranim europskim gradovima*

Izvor: Europsko izvješće o drogama 2017., EMCDDA

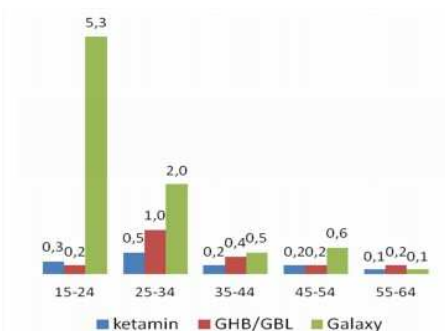
Na slične podatke ukazuje i drugo istraživanje zlouporabe sredstava ovisnosti u Republici Hrvatskoj koje je provedeno 2015. godine.

- *Životna prevalencija uzimanja bilo koje ilegalne droge u RH*

Izvor: Glavak Tkalić i sur., 2016.

- *Životna prevalencija uzimanja ketamina, GHB/GBL i Galaxyja u RH*

Izvor: Glavak Tkalić i sur., 2016.

Štete uzrokovane uporabom droga i odgovori na problematiku

Prevenција uporabe droga i problema povezanih s drogama među mladima ključan je cilj politike i jedan od stupova Europske strategije o drogama za 2013. - 2020. U okviru projekta Europski standardi kvalitete za prevenciju zlouporabe droga (*eng. European Drug Prevention Quality Standards - EDPQS*) pruža se niz alata za potporu u provedbi standarda u ovom području. U 2015. nastavljeno je s aktivnostima usmjerenim na unaprjeđenje kvalitete programa prevencije ovisnosti u Republici Hrvatskoj, započetim

2011. godine. Riječ je o međusobno povezanim aktivnostima kojima je cilj podizanje razine kvalitete programa prevencije ovisnosti koje se sastoje od edukacija za provoditelje preventivnih intervencija, motiviranja provoditelja za unos programa u Bazu programa smanjenja potražnje droga, spajanja kriterija kvalitete i financiranja projekata, suradnje s akademskom zajednicom u provedbi edukacija te vanjske evaluacije financiranih projekata i promocije znanstveno utemeljenih praksi. Jedan od značajnih

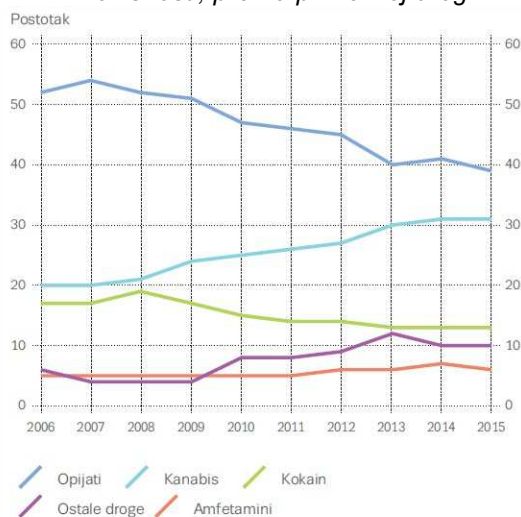

rezultata ostvarenih u ovom područje je donošenje Minimalnih standarda prevencije ovisnosti za djecu i mlade u odgojno-obrazovnom sustavu koje će sve odgojno-obrazovne ustanove u RH biti dužne provoditi.

Procjenjuje se da je u Europskoj uniji tijekom 2015. godine u programima liječenja ovisnosti o drogama sudjelovalo 1,4 milijun osoba (1,6 milijuna uključujući Norvešku i Tursku). Konzumenti opijata čine najveću skupinu koja se podvrgava specijaliziranom liječenju u Europi. Konzumenti kanabisa i kokaina čine drugu i treću najveću skupinu korisnika takvih usluga, a glavni način liječenja predstavljaju psihosocijalne intervencije.

Supstitucijsko liječenje, obično povezano s psihosocijalnim intervencijama, najčešće je oblik liječenja ovisnosti o opijatima. Procjenjuje se da je u 2015. godini supstitucijsku terapiju u Europskoj uniji primilo približno 630 000 konzumenata opijata (650 000 uključujući Norvešku i Tursku). Trendovi pokazuju porast broja korisnika do rekordnih razina 2010., nakon čega je uslijedio pad od 6% u 2015. godini. Od 2010. do 2015. godine zabilježen je pad u 12 zemalja, od čega su najveći pad (smanjenja veća od 25%) doživjele Španjolska, Mađarska, Nizozemska i Portugal.

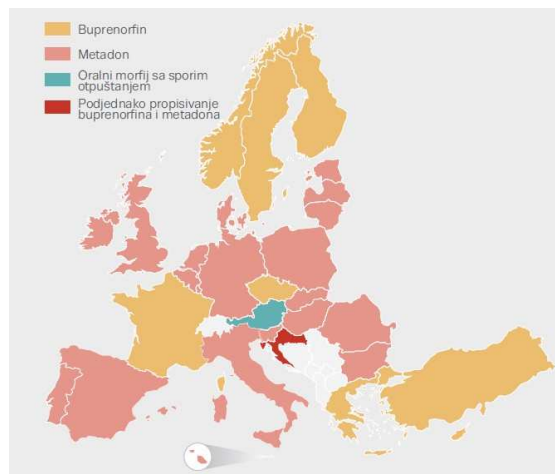
➤ *Trendovi (u postocima) osoba koje započinju specijalizirani tretman ovisnosti, prema primarnoj drogi*

Izvor: Europsko izvješće o drogama 2017., EMCDDA

Osobe koje često započinju i prekidaju terapiju u posebnoj su opasnosti od predoziranja

➤ *Glavni propisani lijek za opijate*

Izvor: Europsko izvješće o drogama 2017., EMCDDA

U 2015. godini, u Republici Hrvatskoj je ukupno u zdravstvenom sustavu bilo liječeno 7.533 osoba, od čega je 6.123 broj svih liječenih osoba od opijata. Udio opijatskih ovisnika u ukupnom broju liječenih je sličan kao i prijašnjih godina te je iznosio 81,3%. Osobe koje se liječe od ovisnosti o heroinu čini 76,4% ukupno liječenih osoba zbog zlouporabe sredstava ovisnosti prema glavnom sredstvu.¹

Među zatvorenicima bilježe se više stope uporabe droga tijekom života nego među općom populacijom te štetniji obrasci uporabe. Dostupnost supstitucijskog liječenja ovisnosti u zatvorima bilježi se u 28 od 30 zemalja koje izvještavaju EMCDDA. U većini zemalja dostupni su detoksikacija, individualno i grupno savjetovanje te terapijske zajednice ili posebni bolnički odjeli.

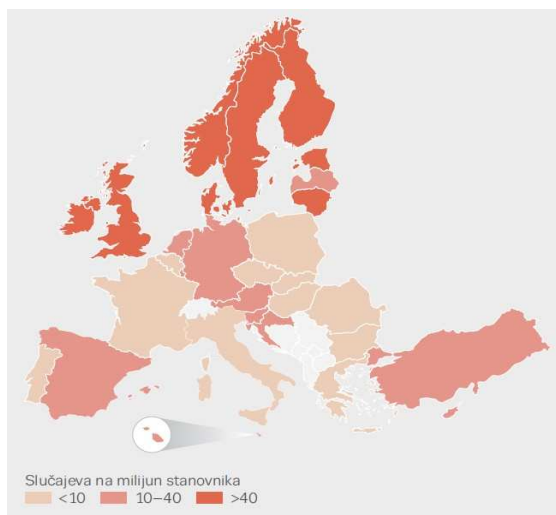
U Republici Hrvatskoj je tijekom 2015. godine u zatvorskom sustavu boravilo ukupno 1.618 (2014.:1.749) zatvorenika ovisnika o drogama što čini 13,98% ukupne zatvoreničke populacije u toj godini. U ukupnoj populaciji ovisnika o drogama u zatvorskom sustavu tijekom 2015. godine, kao i prethodnih godina, najzastupljenija je bila ovisnost o opijatima s 33,8% te ovisnost o više droga s 33,8%. Ovisno o kanabinoidima bilo je 14,3% zatvorenika, o sedativima i hipnoticima 10%, dok je ovisnika o kokainu bilo 1,8%.

¹ Katalinić D., Huskić A., (2016.). *Izvješće o osobama liječenim zbog zlouporabe psihoaktivnih droga u Hrvatskoj u 2015. godini*, Zagreb. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Dostupno na www.hzjz.hr.

Stopa smrtnosti uslijed predoziranja u Europi za 2015. godinu procjenjuje se na 20,3 smrtna slučaja na milijun stanovnika u dobi od 15 do 64 godine. Procjenjuje se da se u 2015. godini u Europskoj uniji dogodilo 7585 smrtnih slučajeva uzrokovanih predoziranjem, a ta brojka raste i do 8441 smrtnih slučajeva ako se pribroje Norveška i Turska što predstavlja porast od 6% u odnosu na 7950 smrtnih slučajeva koja su se dogodila u 2014. godini. U Hrvatskoj su u 2015. zabilježena 54 smrtna slučaja. Prema najnovijim podacima, broj zabilježenih smrtnih slučajeva uzrokovanih metadonom premašio je broj smrtnih slučajeva uslijed konzumacije heroina u Hrvatskoj, Danskoj, Francuskoj i Irskoj.

➤ *Stope smrtnosti uzrokovane drogom među odraslima (15-64 godine)*

Izvor: Europsko izvješće o drogama 2017., EMCDDA

Reference:

- (1) *Europski centar za praćenje droga i ovisnosti o drogama (2017). Europsko izvješće o drogama: Trendovi i razvoj. Luxembourg: Publikacijski ured Europske unije.*
- (2) *Glavak Tkalić R., Miletić G.-M., Maričić, J.(2016). Uporaba sredstava ovisnosti u hrvatskom društvu: Istraživanje na općoj populaciji. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar i Ured za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske*
- (3) *Kraus, L., Guttormsson, U., Leifman, H., Arpa, S., Molinaro, S., Monshouwer, K. i sur., 2016. The 2015 ESPAD Report: Substance Use Among Students in 36 European Countries. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and other Drugs, The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction and Council of Europe, Co-operation Group to Combat Drug Abuse and Illicit Trafficking in Drugs.*
- (4) *Belgija, Španjolska, Francuska, Italija i Portugal zajedno čine 78% od ukupno zaplijenjenog kokaina u 2015. godini.*
- (5) *Smatra se kako se proizvodnja amfetamina uglavnom odvija u Belgiji, Nizozemskoj i Poljskoj, a u manjoj mjeri u baltičkim državama, Njemačkoj i Mađarskoj. Dio amfetamina proizvodi se i za izvoz, prvenstveno za Bliski Istok, Daleki Istok i Oceaniju.*
- (6) *Češka, a u novije vrijeme i granična područja susjednih zemalja, dugo je bila izvor većine europskog metamfetamina. Ta se droga proizvodi u Bugarskoj, Litvi i Nizozemskoj. Primjerice, od 291 nezakonita laboratorija za proizvodnju metamfetamina prijavljenog u Europskoj uniji u 2015. godini, 263 su se nalazila u Češkoj.*
- (7) *Prema dostupnim podacima, proizvodnja MDMA-a u Europi koncentrirana je u Belgiji i Nizozemskoj gdje su u 2015. godini uništena 4 laboratorija za proizvodnju.*

PROBLEMATIKA DROGA U REPUBLICI HRVATSKOJ PREMA PRELIMINARNIM PODACIMA IZ 2016. GODINE

Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova tijekom 2016. godine evidentirano je ukupno 2.838 kaznenih djela (1,4% manje nego u 2015.: 2.878) vezanih uz kriminalitet droga i stvari zabranjenih u sportu.

Prosječni udio kriminaliteta iz oblasti zlouporabe droga u sveukupnom kriminalitetu na području Republike Hrvatske iznosi 5,1% (2015.: 4,9%). Za počinjene prekršaje iz Zakona o suzbijanju zlouporabe droga u 2016. godini podneseno je 30% više, odnosno 8.722 prekršajnih prijavi, u odnosu na prošlu godinu (2015.: 6.709).

➤ Struktura kriminaliteta droga 2013. – 2016. godine

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

U 2016. godini bilo je 11.105 zabljenja svih vrsta droga, što je u odnosu na godinu prije, kada ih je zabilježeno 8.921, porast od 24,5%. Nadalje, u 2016. godini bilo je 256 slučajeva neovlaštene proizvodnje produkata kanabisa.

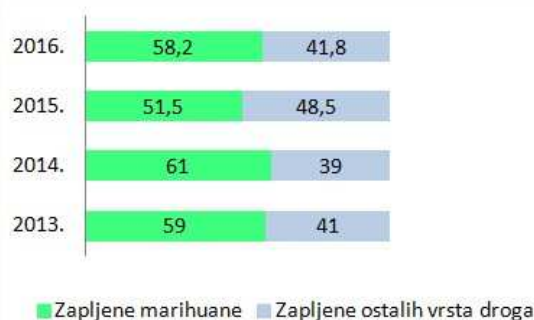
➤ Broj otkrivenih mjesta za zatvoreni uzgoj kanabisa

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

Ukoliko se promotri broj zabljenja s obzirom na vrstu droga u razdoblju od zadnje četiri godine, porast se bilježi najviše kod marihuane.

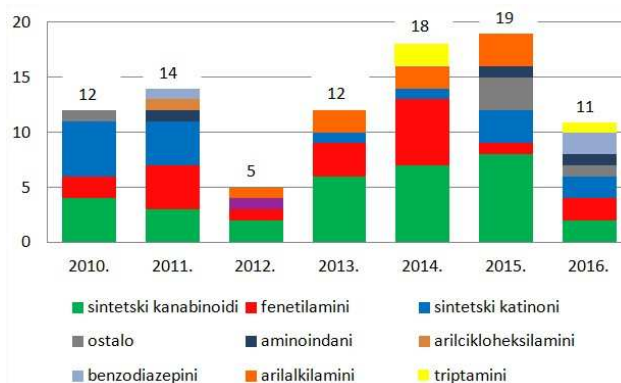
➤ Udio zabljenja marihuane i ostalih vrsta droga (%)

Izvor: Ministarstvo unutarnjih poslova

U 2016. godini na području RH zabljenjeno je 11 novih psihoaktivnih stvari u obliku biljnih mješavina, praha, kristala i tableta. Tijekom 2016. na području EU pojavila su se 66 (2015.: 98) nova spoja koji oponašaju učinke „klasičnih droga“.

➤ Nove psihoaktivne stvari otkrivene u RH od 2010. do 2016. godine

Izvor: CFIIV, Ministarstvo unutarnjih poslova

Za kazneno djelo vezano uz zlouporabu droga tijekom 2016. godine prijavljeno je 1.227 odraslih osoba, 22 mlađih punoljetnih osoba i 91 maloljetna osoba. Usporedbom podataka s prošlim godinama, vidljiv je lagani porast počinjenja kaznenih djela zlouporabe droga odraslih osoba, u 2016. godini porastao je broj mlađih punoljetnih osoba, dok je broj maloljetnih počinitelja ostao na prošlogodišnjoj razini.

Osnovno načelo suzbijanja zlorabe droga u zajednici, pa tako i u zatvorskom sustavu, je načelo smanjenja ponude i potražnje droga što uključuje mjere prevencije ovisnosti, prepoznavanja i tretmana ovisnika te sprječavanje unosa droga i drugih psihoaktivnih supstanci u zatvorske ustanove. Od 2013. godine bilježi se trend smanjivanja broja zatvorenika ovisnika o drogama.

Tijekom 2016. godine u zatvorskom sustavu boravilo je ukupno 1.349 zatvorenika ovisnika o drogama (svi formalnopravni statusi). U ukupnom broju zatvorenika ovisnika koji su se tijekom 2016. godine po bilo kojoj formalnopravnoj osnovi nalazili u zatvorskom sustavu (N=1.349), najviše je (odraslih) zatvorenika ovisnika koji izdržavaju kaznu zatvora izrečenu u kaznenom postupku (60,71%), zatim zatvorenika na izdržavanju mjere istražnog zatvora (32,17%), prekršajno kažnjenih (4,6), maloljetnika koji izdržavaju odgojnu mjeru upućivanja u odgojni zavod (1,7%) te osoba koje izdržavaju kaznu maloljetničkog zatvora (0,82%).

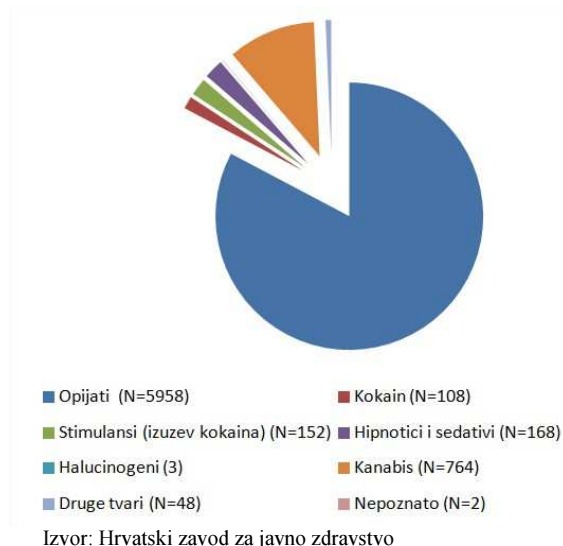
- *Udio zatvorenika ovisnika o drogama u zatvorskoj populaciji u 2016. godini*

Izvor: Ministarstvo pravosuđa

U 2016. godini u zdravstvenom sustavu (službe za zaštitu mentalnog zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti i bolnice) ukupno je bilo 7.106 osoba što je u odnosu na 2015., kada je bilo liječeno 7.533 osoba smanjenje za 427 osoba. Od ukupno liječenih u 2016. godini, 83,8% ih je uzimalo opijate. Zbog uzimanja i/ili ovisnosti o drugim psihoaktivnim tvarima, liječeno je 16,2% (1.153 osobe). Broj novih osoba u sustavu liječenja stagnira i dalje se smanjuje. U 2016. godini, prvi put je liječeno 771 osoba (2015.:844).

- *Osobe liječene u zdravstvenom sustavu prema primarnom sredstvu ovisnosti u 2016. godini*

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Prema podacima o spolu i dobu liječenih ovisnika, kao i prethodnih godina većinu liječenih osoba čine muškarci. Od 2008. godine bilježi se povećanje prosječne dobi i žena i muškaraca pa su tako u 2016. godini većina liječenih osoba stariji od 35 godina.

Stopa liječenih ovisnika za cijelu Hrvatsku u 2016. godini iznosila je 206,5 (u 2015. godini - 212,3, u 2014. godini - 216,1). Najvišu stopu imala je Zadarska (466,6), zatim Istarska (458,1), Šibensko-kninska (408,3), Primorsko-goranska (314,4), Grad Zagreb (295,4), Splitsko-dalmatinska (260,1) te Dubrovačko-neretvanska županija (226,5).

Analiza preliminarnih podataka za Republiku Hrvatsku pokazala je da su se u 2016. godini 32 osobe predozirale heroinom i/ili metadonom. Četiri osobe su uzele prekomjernu dozu kokaina, a dokazani suicid su učinile 4 osobe. Najviše umrlih bilo je s prebivalištem u Gradu Zagrebu (26 osoba), svaki peti umrli bio je iz Istarske županije (18 osoba), dok je iz Primorsko-goranske županije umrlo 10 osoba.